

Sociologia de la corrupció

Cas Pallerols, cas Mercuri, cas Bárcenas, cas Clotilde, cas Pokémon. Són cinc noms diferents per referir-se a una mateixa realitat: la corrupció. El fenomen de la corrupció ha irromput amb tanta intensitat que en certs moments supera el protagonisme de la crisi econòmica i el debat nacional. L'aparició constant de noves informacions sobre casos de presumpta corrupció centra bona part de l'interès mediàtic i polític davant la indignació de la ciutadania. L'allau de casos ha deixat poc marge per a la reflexió pausada i el debat se centra en els aspectes més immediats, que són les qüestions polítiques i legals sota la tríada de les tres *í*: imputat, impunitat i indultat. La reacció immediata és necessària però no suficient, sobretot, si abusa d'escenes teatrals amb fragments de text mal escrits, buits de contingut i difícils d'interpretar: les cimeres, els pactes i la publicació de les declaracions de renda estan sota sospita.

La corrupció és un problema social que en l'actual context català i espanyol es pot descriure com la relació entre tres actors: els corruptes, els corruptors i els còmplices. Els corruptes s'identifiquen amb algunes persones vinculades al món polític i de l'administració pública, els corruptors s'identifiquen amb algunes persones vinculades al món econòmic, i els còmplices són els coneixedors (amb espies o sense) però no deladors de la relació entre els corruptes i els corruptors. Al costat del problema social que suposa tot plegat, la corrupció també es pot analitzar com un problema sociològic: més enllà de descriure què passa, cal saber per què passa. Explicar el fenomen des de la perspectiva sociològica obliga a interrogar-se per les causes de les relacions establertes entre el corrupte, el corruptor i el còmplice.

Sobre les causes, sorgeix la pregunta "Per què hi ha corrupció?". La

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

resposta a aquesta qüestió es remet al clàssic debat sociològic sobre la importància que tenen l'individu i l'estructura a l'hora d'explicar els fets socials. La primera interpretació apunta al caràcter individual de la corrupció, que depèn de la moral, la voluntat i l'interès personal. La personalització de la corrupció exculpa el sistema i, sovint, es presenta com un mal inevitable i inherent. És el que es desprèn de les declaracions de Duran i Lleida durant una entrevista als *El matí de Catalunya Ràdio* en què va afirmar: "La corrupció hi és i hi serà sempre, és innata a l'home, és com la prostitució, tan antiga com l'home". Davant la naturalització de la corrupció i la idea que els homes neixen amb instints corruptes, emergeixen els referents catòlics, on el control del desig i el perdó pel pecat es veuen com les solucions. La segona interpretació apunta el caràcter estructural de la corrupció, on el sistema polític apareix com la causa del mal. Un dels debats teòrics de fons és la idea del *dictum* d'Acton o, cosa que és el mateix, que el poder tendeix a corrompre les

persones. Assenyalar l'estructura per sobre de l'individu comporta el risc de generalitzar, de pensar que totes les persones que formen part del sistema actuen de la mateixa manera. El populisme d'aquesta interpretació es resumeix en la idea que "tots els polítics són iguals". Portat a aquest extrem, les solucions passarien per un canvi de sistema en què el poder fos compartit de la mateixa manera per tothom.

Igual que la sociologia es reconeix com una disciplina multiparadigmàtica en què no s'ha resolt el debat individu-estructura, la corrupció s'ha d'entendre com un problema multifactorial que no es pot ni personalitzar ni generalitzar. La contextualització permet superar aquest fals debat i incloure altres elements d'anàlisi. Els alts nivells de corrupció del sistema polític espanyol i català no es poden desvincular d'una escassa cultura política hereva dels anys de dictadura, d'una dèbil consciència de ciutadania que exigeix drets i no assumeix deures, d'una falta de respecte pel bé col·lectiu i d'un excés d'afany pel diner fàcil.

És clar que cal seguir investigant les trames de presumpta corrupció, cal assenyalar els corruptes, corruptors i còmplices i calen condemnes legals pels delictes. També és clar que cal celeritat jurídica i noves mesures legals. Però totes dues coses redonden en la corrupció com una qüestió política i legal. La solució al problema social de la corrupció no es pot estancar en les aigües de la política i els pilars del dret. Els pactes contra la corrupció i les lleis de transparència no són garantia per enfortir la cultura política i la consciència ciutadana. Les cimeres i els judicis no són garantia per prestigiar el bé col·lectiu i desprestigiar el diner fàcil. Calen actuacions ràpides que acabin amb els indults i la sensació d'impunitat i, per això, també cal que els imputats assumeixin responsabilitats.

L'alt nivell de corrupció espanyol i català no es pot desvincular d'una escassa cultura política hereva de la dictadura